

A Kúria

mint felülvizsgálati bíróság

végzése

Az ügy száma: Pfv.VI.20.806/2024/5.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

Dr. Döme Attila bíró

Dr. Farkas Antónia bíró

Dr. Madarász Anna bíró

A felperes: ...

A felperes képviselője: Dezső és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Marjai Attila ügyvéd)

Az alperesek: ... I. rendű

... II. rendű

Az alperes képviselője: Dr. Szeiler Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Szeiler Nikolett)

A per tárgya: lízingdíj megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék, 57.Pf.637.327/2023/6. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság, 3.P.20.082/2023/28. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A felperes felülvizsgálati eljárási költségét 1.441.850 (egymillió-négyszáznegyvenegyezer-nyolcszázötven) forintban, míg az I. rendű és II. rendű alperesét együttesen 337.300 (háromszázharminchétezer-háromszáz) forintban állapítja meg.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes mint lízingbeadó, továbbá a H... E... K... mint lízingbevevő (a továbbiakban: lízingbevevő) között 2014. március 7-én 6 db pénzügyi lízingszerződés jött létre K... gyártmányú, 29.500 euró + áfa vételárú félpótkocsik vonatkozásában. A lízingszerződések részévé vált általános szerződési feltételek (a továbbiakban: ÁSZF) 58. pontja szerint, amennyiben a szerződés a futamidő vége előtt felmondás folytán megszűnik – a felek eltérő megállapodása hiányában – a lízingbevevő köteles az eszközöket a normál elhasználódásnak megfelelő, rendeltetésszerű állapotban haladéktalanul visszaszolgáltatni a lízingbeadó részére. Az ÁSZF 65. pontja alapján a lízingbeadó az eszközök műszaki állapotáról és a forgalmi értékéről műszaki és forgalmi szakértői véleményt készített. A 66. pont értelmében a lízingbevett eszközöket a lízingbeadó jogosult a lízingbevevő hozzájárulása nélkül értékesíteni. A lízingbeadó általi értékesítésre a lízingbeadó által beszerzett műszaki és forgalmi szakértői vélemény szerinti vételár alapulvételével, a visszavételt követő lehető legrövidebb időn belül kerülhet sor.

[2] A lízingszerződések megkötésének napján az alperesek a lízingbeadóval kezességi szerződést kötöttek, amelyben készfizető kezességet vállaltak a lízingbevevő lízingszerződésekből eredő tartozásaiért. A kezesek kötelezettsége kiterjedt a szerződésből

fakadó valamennyi fizetési kötelezettségre, így a szerződésszegésből fakadó vagy azzal kapcsolatosan keletkező kötelezettségekre is. Az I. rendű alperes a lízingbevevő gazdasági társaság vezető tisztségviselője, a II. rendű alperes pedig annak tagja volt.

[3] A lízingbevevő a lízingdíj fizetési kötelezettségének határidőben nem tett eleget, ezért a felperes a 2017. augusztus 10-én kelt nyilatkozatával valamennyi lízingszerződést felmondta. Ezt követően a lízingtárgyakat 2017. szeptember 12-én a lízingbevevőtől visszavette, és azokról 2017. szeptember 18-án a M...-A... L... K... F... G...-é... és M... Iroda (helyesen: M...-A... L... K...i és S... K... F... T..., a továbbiakban: a felperes által az értébecslésre felkért cég) által készített szakértői véleményt szerezte be. A felperes 2017. november 24-én értesítette az alpereseket arról, hogy az eszközöket az i...c.. elérhetőségű online aukciós portálon kívánja értékesíteni. A felperes a lízingtárgyakat értékesítette, egy esetben a szakvéleményben foglalt vételárnál alacsonyabb, a további öt esetben annál magasabb, darabonként 8.000 és 8.300 euró közötti, mindösszesen 48.700 euró vételáron.

[4] A lízingbevevő 2018. október 18-án felszámolás alá került. A felperes a hitelezői igényét a felszámolóhoz bejelentette, amely a felszámolási eljárásban nem térült meg. A felszámolás befejeződött, a lízingbevevőt 2021. november 30-án a cégnyilvántartásból törölték.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[5] A felperes keresetében a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 198. § (1) bekezdése, 272. §-a, 277. § (1) bekezdése, 298. §-a, továbbá a lízingszerződések, a kezesi szerződések, valamint a lízingszerződések mellékletét képező ÁSZF alapján kérte, hogy a bíróság kötelezze az alpereseket egyetemlegesen 30.296,42 euró tőke és ennek 2017. augusztus 14-től a kifizetésig járó évi 15 % mértékű kamata megfizetésére.

[6] Az alperesek a kereset elutasítását kérték. A régi Ptk. 273. § (1) bekezdése és 4. §-a alapján felhozott kifogásuk szerint a felperes a lízingtárgyakat áron alul értékesítette, amelynek következtében az alperesekkel szemben olyan igényt érvényesít, amelytől saját felróható magatartása miatt esett el. Állították, a felperes követelése a lízingtárgyak visszavételével megszűnt, mert azok fedezetet nyújtottak a teljes követelésére, ezért az alperesek nem kötelesek helytállni. A 40. sorszám alatt előterjesztett ellenkérelem-változtatás iránti kérelmükben hivatkoztak továbbá a régi Ptk. 276. § (2) bekezdésére is és állították, hogy a perben érvényesített követelés a felperes hibájából vált behajthatatlanná, mert a visszaszolgáltató lízingeszközöket jóval a piaci áron alul, és nem a leghatékonyabb módon értékesítette.

Az első- és másodfokú ítélet

[7] Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 30.296,42 euró tőkét és ennek 2017. augusztus 14. napjától a kifizetés napjáig járó évi 15 % mértékű késedelmi kamatát.

[8] Az elsőfokú bíróság határozata indokolásában megállapította, hogy a felperes lízingszerek értékesítésével kapcsolatos eljárása a lízingszerződések rendelkezéseinek megfelelt. Az alperesek nem vitatták, hogy nem válaszoltak a felperes értesítésére, miszerint online aukción kívánja értékesíteni a lízingszereket, így utólag nem hivatkozhatnak alappal arra, hogy ez a fajta értékesítés nem tekinthető szabadpiaci értékesítésnek.

[9] Az elsőfokú bíróság nem fogadta el az ítélezése alapjaként a perben az alperesek indítványára kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményét, mert álláspontja szerint a perben nem annak volt jelentősége, hogy a visszavétel időpontjában (2017. szeptember 11.) mekkora volt a lízingszerek forgalmi értéke, hanem annak, hogy 2018 januárjában, amikor a lízingszerek értékesítésre kerültek, milyen vételáron sikerült értékesíteni azokat. Alaptalannak találta azt az alperesi érvelést is, hogy a felperes által készített értékbecslés determinálta volna a későbbi vételárat, mivel a lízingszerek közül öt esetében annál magasabb összegben tudta az eszközöket a felperes eladni.

[10] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint az alperesek részéről nem történt ellenkérelem-változtatás, mert abban nem hivatkoztak a korábbiakhoz képest eltérő vagy további anyagi jogi kifogásra.

[11] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította.

[12] A másodfokú bíróság határozata indokolásában kifejtette, a Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontja anyagi jogi kifogásként definiálja a keresettel érvényesített jog érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető vagy gátló anyagi jogi rendelkezésre történő hivatkozást. Az anyagi jogi kifogás tehát az alperes érdemi védekezéséül [Pp. 199. § (2) bekezdés b) pont ba) alpont] felhozott jogállítása a keresettel érvényesített joggal, azaz a felperesi jogállítással szemben. Az anyagi jogi kifogással az alperes az anyagi jog olyan rendelkezésén alapuló anyagi jogát tartja ellen a keresettel érvényesített jognak, amely a felperes jogát elenyészeti vagy érvényesíthetőségét akadályozza. A jog érvényesíthetőségét gátló anyagi jogi kifogás esetében az alperes az anyagi jog olyan rendelkezésére hivatkozik, amely alapján a jog érvényesítése átmenetileg vagy végleg akadályozott. Annak hivatkozása, hogy az alperesek a kezési felelősség alól szabadulnak, mert a követelés a felperes hibájából behajthatatlanná vált, a felperes perben állított jogának érvényesítését az anyagi jog szabálya (Ptk. 276. § (2) bekezdés) által gátló jogállítás, és mint ilyen, anyagi jogi kifogás. Az erre való hivatkozást – az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően – ellenkérelem-változtatásként kell értékelni, amelynek jogszabályi feltételei nem álltak fenn, az meg nem engedettnek minősül, ezért azt sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem vehette figyelembe.

[13] A másodfokú bíróság ugyanakkor megállapította, hogy már a keresetlevéllel szemben előterjesztett ellenkérelem is tartalmazott hivatkozást a Pp. (helyesen: régi Ptk.) 273. § (1) bekezdésére, amelynek második fordulata akként rendelkezik, hogy a kezes érvényesítheti

azokat a kifogásokat, amelyeket a kötelezett érvényesíthet a jogosulttal szemben. Ilyen kifogása volt az alpereseknek a régi Ptk. alapelveinek, így az együttműködési kötelezettség, a tisztesség és jóhiszeműség, továbbá az adott helyzetben általában elvárható magatartás tanúsítása iránti kötelezettség {rég Ptk. 4. § (1) és (4) bekezdés} megsértése. E kötelezettség megszegése kártérítési igényt fakaszt.

[14] A lízingszerződés felmondása esetén a lízingbeadónak egyrészt tulajdonosként, másrészt a lízingszerződésből eredő tartozás jogosultjaként, míg a lízingbevevőnek a lízingszerződés kötelezettjeként alapvető érdeke, hogy a lízingtárgy értékesítésére az elérhető legmagasabb áron kerüljön sor. Az értékesítés a régi Ptk. 4. § (1) és (4) bekezdése alapján akkor jog- és szerződésszerű, ha az e jogszabályhelyekben felsorolt kívánalmaknak megfelel. Mivel a lízingtárgy tulajdonoskénti eladója a lízingbeadó, és a felek közötti szerződés 65. pontja is őt jogosítja fel, illetőleg kötelezi az értékesítéshez szükséges „érték-felmérésre” és az eladásra hirdetésre, az értékesítés során alapvetően a lízingbeadó tudja az adott helyzetben a tisztesség és a jóhiszeműség szem előtt tartásával az általában elvárt és szükséges magatartást kifejteni.

[15] Az ÁSZF 65. pontja a felperes részére a forgalmi érték meghatározása érdekében szakértői vélemény beszerzését írta elő. A felperes által az értékbecslésre felkért cég cégkivonata szerint tevékenységei között a gépjármű-kereskedelem szerepel. Ekként az általa a gépkocsi forgalmi értékére adott becslés egy szakértő személy kompetens véleményeként elfogadható. A véleménynek pedig azért van jelentősége, mert a gépjárművek, félépkocsik értékesítésével üzletszerűen nem foglalkozó lízingbeadó az alapján tudja meghatározni, hogy a járművet milyen – legmagasabb, de még vevőt vonzani képes – vételáron hirdesse, illetve árverési értékesítés esetén meghatározza azt a kikiáltási összeget, amely esetén a befolyó vételár még nem lesz irreálisan a forgalmi értékhez kapcsolódó alkusz alsó határa alatti.

[16] A lízingtárgy értékesítése tehát akkor felel meg a szerződés rendelkezéseinek, ha forgalmi értéken vagy annál nem irreálisan alacsonyabb, olyan összegben történik az értékesítés, amelyet az adott dolog piacán a kereslet és a kínálat együttesen, közös metszéspontként kialakít. Ehhez az szükséges, hogy a piac minél több szereplője legyen képes a dolog (forgalmi) értéke kérdésében vásárlással vagy attól való tartózkodással véleményt formálni. Ennek alapvető feltétele, hogy a piaci szereplők előtt az értékesítendő dolog a lehető legszélesebb körben ismertté váljon. A perbeli esetben azon az internetes portálon, amelyen a felperes a félépkocsikat meghirdette, a piaci szereplők csak egy szűkebb csoportja van jelen. Ezért az itt elért vételár nem tekinthető a dolog tényleges piaci, forgalmi értékének. Vizsgálendő volt ezért a perben, hogy a járművek tényleges forgalmi értéke és az értékesítési ára között fennáll-e különbség.

[17] A másodfokú bíróság rögzítette, a perben kirendelt szakértő a lízingtárgyak forgalmi értékét egyenként 15.000 euróban, mindösszesen 90.000 euróban állapította meg. Az igazságügyi szakértő véleményével szemben a Pp. 316. § (1) bekezdése szerinti kifogások a másodfokú bíróságban nem merültek fel, ezért azt aggálytalannak kell elfogadni. Az alperes a félépkocsikat 8.000 és 8.300 euró közötti, mindösszesen 48.700 euró vételáron értékesítette, a felperesi értékesítés ekként lényegesen a forgalmi érték alatti. A lízingtárgyak nem szerződésszerű értékesítése miatt 41.300 euróval növekedett a lízingbevevő szerződés 69. pontja szerinti fizetési kötelezettsége, amely a felperes szerződésszegéséből eredő kárként azonosítható.

[18] A kezes bár ugyanazon kötelezettség teljesítéséért felel, mint a főkötelezett, a személyes kötelezett tartozása a kezes szempontjából idegen tartozás: a kezes csupán helytáll a főkötelezett tartozásáért, de ezzel a tartozás nem válik a sajátjává. Ebből az aspektusból értelmezendő a régi Ptk. 273. § (1) bekezdésének első fordulata, amely szerint a kezes kötelezettsége ahhoz a kötelezettséghez igazodik, amelyért kezességet vállalt. Azzal a kezesnek nem kell számolnia a kezesség elvállalásakor, hogy a szerződést a jogosult megszegi és ezzel kárt okoz. Kezességvállalása, így helytállási kötelezettsége nem terjed ki a szerződésből eredő követelés olyan részére, amelyet bár a jogosult az adóstól a szerződés alapján követelhet, de amely követelés a jogosult szerződésszegése folytán állt elő, ezért az az adós részére kártérítési követelést fakaszt. Az alperesek csak a lízingbevevő szerződésszegéséből a felperest megillető követelésért való helytállást vállaltak, az nem terjed ki a felperes szerződésszegéséből a lízingbevevőt megillető (kártérítési) követelésre. A másodfokú bíróság álláspontja szerint ezért nem volt szükség az alperesek részéről viszonykereset előterjesztésére (nincs viszontkeresettel érvényesíthető igényük), elegendő volt a jogosult által ellenük indított perben érdemi védekezésként az anyagi jogi kifogásra hivatkozniuk.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[19] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, másodlagosan a keresetnek helytadó határozat hozatalát, harmadlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet a Pp. 2. §-ába, 7. § (1) bekezdés 1. pontjába, 199. § (2) bekezdésébe, 247. § (1) bekezdésébe, 279. § (1) bekezdésébe 316. § (1) bekezdés c) pontjába és (3) bekezdésébe, 342. §-ába, 346. § (4) és (5) bekezdésébe, a régi Ptk. 325. § (1) bekezdésébe ütköző módon jogszabálysértő, valamint ellentétes a Kúria Kfv.37.969/2019/4. számú határozatával arra tekintettel, mert a perbeli bizonyítékokkal ellentétes szakvéleményt aggálytalannak fogadta el, és nem adta ennek indokát.

[20] A felperes előadta, a másodfokú bíróság megsértette a rendelkezési elvet, mert annak ellenére rendelkezett a kereset elutasítására vezető módon az alperesek által kifogásként hivatkozható kártérítési igényről, hogy kártérítési igény nem volt a per tárgya, erre vonatkozó nyilatkozatot a perben az alperesek egyáltalán nem tettek. Nem állították, hogy a felperes magatartása akár a lízingbevevő, akár az alperesek számára kárt okozott volna, kártérítési igényre kifogásként sem hivatkoztak. Az alperesek kártérítési jogosultságának említése először a másodfokú bíróság ítéletében jelent meg. A felperes hangsúlyozta, hogy az alperesek külön eljárásban indítottak kártérítési pert a felperes ellen, amely per a Kecskeméti Törvényszék előtt jelenleg harmadik alkalommal szünetel, éppen a jelen lízingper folyamatban léteire figyelemmel.

[21] A másodfokú bíróság azáltal, hogy az alperesek anyagi jogi kifogásához „hozzátette” a kártérítési igényt, megsértette a Pp. anyagi jogi kifogás tartalmára vonatkozó rendelkezéseit, miszerint az anyagi jogi kifogásnak tartalmaznia kell a jogalap megjelölését, a kifogást megalapozó tényeket és bizonyítékokat. Az alperesek ellenkérelme ezek egyikét sem tartalmazta a kártérítési igény vonatkozásában, így azt nem tekinthette volna jogszerűen a

másodfokú bíróság a kártérítési igényre is kiterjedő anyagi jogi kifogásnak.

[22] A felperes álláspontja szerint a régi Ptk. elévülési szabályait is megsértette a másodfokú bíróság, mert elévült követelést állított szembe a keresetben megjelölt igénnyel.

[23] A jogerős ítélet több szempontból is sérti az indokolással szemben támasztott követelményeket, de az ügy érdemi eldöntése szempontjából az a legfontosabb, hogy az indokolás tartalma ellentmondó. A másodfokú bíróság ugyanis elfogadhatónak ítélte a felperes által igénybe vett cég által a lízingtárgyakra adott értékbecslést, valamint tényként állapítható meg, hogy a hatból öt esetben a becsült értéknél magasabb áron értékesítette a felpótkocsikat, helytállóan rögzítette továbbá a határozata 29. pontjában a szerződés azon tartalmát, miszerint a lízingtárgy értékesítése akkor felel meg a szerződés rendelkezéseinek, ha az forgalmi értéken, vagy annál nem irreálisan alacsonyabb összegben történik. Ennek ellenére aggálytalannak fogadta el a perben kirendelt szakértő véleményét, amely a lízingtárgyak együttes forgalmi értékét 90.000 euróban állapította meg a 48.700 euró befolyt vételárral szemben. A kirendelt szakértő szakvéleménye azonban ellentétes volt a perbeli adatokkal, az eszközöket ténylegesen szemlélő cég értékbecslésével és az eladási árral, ami azt igazolta, hogy adott időpillanatban a piac szereplői mennyit fizettek az eszközökért.

[24] A felperes a lízingszereplőket piaci értékesítéssel online árverésen adta el az ÁSZF rendelkezéseinek megfelelően, és az adós tartozását az értékesítés során ténylegesen befolyt összeggel csökkentette. A másodfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűtlenül mérlegelte, mert anélkül állapította meg, hogy az értékesítésre szolgáló internetes portálon csak a piaci szereplők szűkebb csoportja van jelen, hogy arra akár az alperesek hivatkoztak volna, illetve erre nézve bármilyen bizonyítás folyt volna. A felperes előadta, ez a portál ismert a szállítmányozási tevékenységhez használható felpótkocsik piacán. Egyebekben a felperes a 2022. május 19-én kelt beadványában ismertette a nyílt árverés menetét és csatolta az ún. aukció riportot, amelyből megállapítható, hogy a perrel érintett eszközök árverését sokan megtekintették.

[25] A jogerős ítélet indokolása hiányos, többek között nem jelölt meg olyan konkrét szerződéses rendelkezést, amelynek a megsértését megállapította, abból teljes egészében hiányzik a kártérítési igény kapcsán az annak alapjául szolgáló tények és jogszabályok ismertetése, annak kifejtése, hogy mennyiben teljesültek a kártérítési igény alaposságához szükséges feltételek. Nem tért ki arra sem a másodfokú bíróság, hogy az alperesek anyagi jogi kifogása a felperes igényének érvényesítését kizárja, megszünteti vagy gátolja-e, azaz az anyagi jogi kifogásnak milyen hatása van a kereseti igényre.

[26] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték. Hangsúlyozták, a perben kirendelt igazságügyi szakértő által adott szakvéleményt aggálytalannak kell elfogadni. Utaltak arra, a perfelvételi tárgyaláson az elsőfokú bíróság tájékoztatta a peres feleket, hogy a felperesnek kell bizonyítani azt, hogy a lízingtárgyakat piaci áron értékesítette. A szakértő kategorikus véleménye szerint mindkét általa alkalmazott módszer alkalmas a nettó 8.000 euró körüli eladási árak indokoltságának cáfolatára. A szakvélemény egyértelműen állást foglalt abban a kérdésben is, hogy az az árverési oldal, amelyen az értékesítések történtek, nem volt hatékony módja az értékesítésnek, így csak egy szűk kör által ajánlott ár nem tekinthető reprezentatívnak. Rámutatott arra is, hogy a felperes által felkért cég szakvéleményéből nem derül ki az értékmeghatározás módszere, ezért a megállapított értékek nem ellenőrizhetők. Mindezt a rendelkezésre álló bizonyítékokból

levont okszerű következtetéssel állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az internetes aukciós oldalon elért ár nem tekinthető tényleges piaci értéknek.

[27] Az alperesek véleménye szerint a jogerős ítéletben tett azon megállapítás, hogy a felperes által felkért cég által adott értébecslés kompetens véleményként elfogadható, csupán a cég kompetenciájára mint gépjárműkereskedelemmel foglalkozó társaságra vonatkozott, a másodfokú bíróság döntését érdemben nem befolyásolta. A felperes a régi Ptk. 315. §-a alapján az általa igénybe vett személy magatartásáért felelős, ezért a felperes érdekkörében felmerült ok az, hogy ez a cég a visszaszolgáltató lízingszolgáltatást alulértékelt. Mivel az ÁSZF 66. pontja értelmében a lízingbeadó által beszerzett műszaki és forgalmi szakértői vélemény szerinti vételár alapulvételével kerülhetett csak sor az értékesítésre, a felperes azzal, hogy nem gondoskodott szakértői vélemények beszerzéséről, szerződésszegést követett el, ennek a következménye a lízingtárgyak piaci ár alatti értékesítése.

[28] A másodfokú bíróság az ítéletében tulajdonképpen azt fogalmazta meg, hogy az általuk hivatkozott régi Ptk. 273. § (1) bekezdése alapján kezesként nem kötelesek helytállni olyan tartozásért, amely a felperes felróható magatartása miatt keletkezett, illetve amiatt nem térült meg, mivel a kezesek kötelezettségvállalása erre nem terjedt ki. Ezt a másodfokú bíróság kárként definiálta, de ez a fogalomhasználat nem teszi az ítéletet megalapozatlanná, ugyanis az ítélet indokolása összhangban áll az alperesek per során előadott jogi álláspontjával. Másként megfogalmazva, a másodfokú bíróság úgy határozott, hogy a felperes keresetének nincs jogalapja, mivel a felperes és az alperesek között létrejött kezességi szerződések értelmében az alperesek nem tartoznak helytállással a keresettel érvényesíteni kívánt követelésért. Ítélete nem sérti a Pp. 341. § (1) bekezdését, mert az alperesek ellenkérelmében vitatták a felperes követelésének jogalapját, mindvégig hivatkoztak arra, hogy őket nem terheli helytállási felelősség a felperes követeléséért.

A Kúria döntése és jogi indokai

[29] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.

[30] A felperes alapvetően eljárási szabálysértésekre: a rendelkezési elv, az anyagi jogi kifogás tartalma és az érdemi döntés korlátainak megsértésére hivatkozott a felülvizsgálati kérelmében, érdemben legfőképpen azt kifogásolva, hogy a másodfokú bíróság olyan jogalapon – a felperes szerződésszegésével okozott kártérítési felelősségére alapítottan – hozott az elsőfokú ítéletet megváltoztatva a keresetet elutasító ítéletet, amely jogalapra az alperesek nem hivatkoztak. Az alperesek kártérítési jogosultságának említése a perben először a másodfokú ítéletben jelent meg.

[31] Az érvényesíteni kívánt jognak a jogalap útján történő megjelölése mint az ellenkérelem kötelező kelléke a döntés tekintetében köti a bíróságot, mert a törvényi kivételek eseteit ide nem értve az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben

nem állított. A jogalap meghatározásához nem elegendő, ha a jogállítás az ellenkérelem tartalmából kikövetkeztethető. A „keresettel érvényesített jog érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető vagy gátló anyagi jogi rendelkezésre történő hivatkozás” megfogalmazás ugyanis kizárta teszi, hogy a bíróság átvegye a féltől azt a jogosultságot (egyben kötelezettséget), hogy meghatározza, hogy az ügyet melyik anyagi jogi rendelkezés szerint kéri elbírálni. Ugyancsak kizárt az is, hogy a bíróság a fél által megjelölttől eltérjen, és más jogalapon hozza meg döntését.

[32] A felperes alappal hivatkozott arra a felülvizsgálati kérelmében, hogy a Pp. 199. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján – érdemi védekezés esetén – az anyagi jogi kifogást a jogalap megjelölésével kell előterjeszteni. Az alperesek – a jogerős ítélet nem támadott megállapítása szerint figyelembe vehető, a perfelvétel lezárását megelőzően előadott ellenkérelmükben – a régi Ptk. 273. § (1) bekezdésére és 4. §-ára hivatkoztak a kereseti követelés érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető vagy gátló anyagi jogi rendelkezésként [Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pont]. Ellenkérelmük ténybeli alapjaként azt adták elő, hogy a felperes részére visszaszolgáltató, a perbeli követelésre is teljes fedezetet jelentő lízingszerződések áron alul történő értékesítése következtében a felperesnek a saját felróható magatartása, szerződésszegése következtében nem térült meg a lízingszerződésből származó követelése, erre tekintettel szűnt meg az alperesek helytállási kötelezettsége.

[33] A másodfokú bíróság ezt az alperesi nyilatkozatot értékelte, értelmezte akként, hogy – bár kártérítési felelősségre az alperesek nem hivatkoztak – az együttműködési kötelezettség, a tisztesség és jóhiszeműség, továbbá az adott helyzetben általában elvárható magatartás tanúsítása kötelezettségének megsértése a felperes részéről az adós számára „kártérítési igényt fakaszt”, és az alperes kezesek helytállási kötelezettsége nem terjed ki a felperes szerződésszegéséből a lízingbevevőt megillető (kártérítési) követelésre (jogerős ítélet 26., 32., 33. pontok).

[34] A nyilatkozatok tartalom szerinti minősítése azonban az anyagi pervezetés körébe esik, miután a Pp. 342. § tartalmazza az érvényesített jogtól való eltérés tilalmát. A Kúria egyetértett a felperes arra vonatkozó érvelésével, hogy a másodfokú bíróság az alperesek anyagi jogi kifogásának fenti értelmezésével megsértette az érdemi döntés korlátait meghatározó Pp. 342. § (1) bekezdését, valamint a túlterjeszkedés tilalmát szabályozó (3) bekezdését, amely szerint törvény eltérő rendelkezése hiányában az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem állított. A Pp. ez utóbbi – a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény korábbi szabályozásától eltérő – rendelkezéséhez fűzött jogalkotói indokolás szerint a rendelkezési elvnek megfelelően a bíróság a fél által érvényesített joghoz kötve van. A bíróság a fél magánautonómiáját tiszteletben tartva nem dönthet a kereset (ellenkérelem) szerinti kérelemnek megfelelően olyan jogalapon, amely eltérő a fél jogállításától, még akkor sem, ha a fél esetlegesen tévedésből jelölte meg a jogát rosszul, és az eltérő jogot a perben állított és bizonyított tények egyébként megalapozzák. Az anyagi pervezetés megfelelő szabályozása mellett a kereset tárgyára vonatkozó döntési korláttal érhető el az, hogy ne születhessenek úgynevezett „meglepetés-ítéletek”.

[35] Az alperesek fellebbezése az elsőfokú ítélet anyagi jogi felülbírálatára irányult, ennek keretében a másodfokú bíróságnak a Pp. 369. § (4) bekezdése alapján módja volt, illetve lett volna minősíteni az elsőfokú bíróság eljárásának az anyagi pervezetéssel összefüggő részét, és amennyiben úgy ítélte meg, hogy az alperesek anyagi jogi kifogása hiányos, nem kellően részletezett vagy ellentmondó, vagy az a tartalom szerinti elbírálás elvének megfelelően

kártérítési jogalapra való hivatkozást jelent, köteles lett volna elvégezni a saját anyagi jogi álláspontja szerint helyes anyagi pervezetést és az ezzel összefüggő intézkedéseket megtenni, lehetőséget adva a feleknek a nyilatkozataik megtételére. [Pp. 237. § (1) bekezdés]. Az anyagi pervezetés a megfelelő eszköz arra, hogy a bíróság tisztázza a homályos nyilatkozatokat vagy kiegészítse a hiányos nyilatkozatokat, segédkezve ezzel a felek jogállításainak egyértelművé tételében.

[36] Amennyiben tehát a másodfokú bíróság az alperesek anyagi jogi kifogását a jogalap és az annak alapjául előadott tények tekintetében hiányosnak, illetve ellentmondónak, illetve a tartalom szerinti elbírálás elvének megfelelően egyértelműsítésre szorulónak találta, a fentiek szerint kellett volna eljárnia, az általa teljesített anyagi pervezetés és annak alapján a felek részére biztosított nyilatkozattételi lehetőség hiányában azonban eljárási szabályt sértett azzal, hogy az alperesek anyagi jogi kifogásába egy konkrétan nem hivatkozott további jogalapot, a felperes szerződésszegésből eredő kártérítési felelősségét beleértette, és annak elbírálása eredményeként hozott a keresetet elutasító ítéletet.

[37] Ez az eljárási szabálysértés önmagában alapot ad az jogerős határozat hatályon kívül helyezésére azzal, hogy a Kúria megítélése szerint a felülvizsgálati eljárásban nem állnak fenn az érdemi döntés meghozatalának a feltételei, mert az alperesek előterjesztett, és a fellebbezésben is fenntartott, csupán a régi Ptk. 273. § (1) bekezdésére és 4. § (1) és (4) bekezdésére alapított, annak szószerinti értelmezésén alapuló anyagi jogi kifogását – amennyiben a felperes az adott helyzetben általában elvárható magatartás tanúsítása mellett, szerződésszerűen eljárva a lízingtárgyakat valós piaci értéken értékesíti, nem maradt volna fenn az alpereseknek a lízingszerződésekből eredő tartozása, ezért a felperes követelése megszűnt – a másodfokú bíróság nem bírálta el, az általa „átminősített” anyagi jogi kifogással kapcsolatos anyagi pervezetés hiánya miatt pedig a felperest megfosztotta az e jogalapú kifogással kapcsolatos nyilatkozatai megtételében, ezért mindenképpen szükséges a másodfokú eljárás megismétlése.

[38] Tekintettel arra, hogy ennek a garanciális szabálynak a megsértése miatt a megismételt eljárás eredményeként nyílik csak lehetőség a felek eljárási jogait is tiszteletben tartó, új jogerős határozat hozatalára, ezért a Kúria a továbbiakban a felhívott megsértett eljárási szabályokat és értelemszerűen az alperesek (esetleges) kártérítési igényének elévülésére vonatkozó anyagi jogi rendelkezés állított sérelmét érdemben nem vizsgálta.

[39] Mindezekre tekintettel a Kúria a harmadlagos felülvizsgálati kérelemnek megfelelően a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[40] A megismételt eljárásban a másodfokú bíróságnak a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között az alperesek anyagi jogi kifogását az elterjesztett tartalma szerint, az abban foglalt jogszabályi rendelkezések és jogi indokolás alapján kell elbírálnia, vagy amennyiben úgy ítéli meg, hogy az hiányos, ellentmondó, illetve egyértelműsítendő, annak tartalmát anyagi pervezetés során kell tisztáznia. Amennyiben anyagi pervezetésre kerül sor, az alperesek ezt követően tett jogelőadásától függően lehetőséget kell adnia a felperesnek nyilatkozata megtételére, különösen, ha az alperesi jogalapi hivatkozás megengedett ellenkérelem-változtatásnak minősül. Az anyagi jogi kifogás jogalapjának kártérítésként való megjelölése esetén tisztázandó a felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott, a felek között folyamatban lévő kártérítési per tárgya, annak megállapítása, hogy nem áll-e fenn

perfüggőség. Ha a másodfokú bíróság úgy ítéli meg, hogy szemben az elsőfokú bíróság álláspontjával, a jogvita elbírálása szempontjából lényeges tény az online aukció körülményeinek tisztázása, az anyagi pervezetésnek erre a körülményre is ki kell terjednie, tájékoztatva a feleket a bizonyíték rendelkezésre bocsátása, illetve a bizonyítás indítványozása elmulasztásának, valamint a bizonyítás esetleges sikertelenségének következményéről is.

[41] A Kúria a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére tekintettel a Pp. 424. § (4) bekezdése szerint csak megállapította a felperes és együttesen az I-II. rendű alperesek felülvizsgálati eljárásban felmerült – a felperes esetében a felszámított ügyvédi munkadíjból és megfizetett felülvizsgálati eljárási illetékből, míg az I-II. rendű alperesek esetében csak a felszámított ügyvédi munkadíjból álló – költségét. A felek jogi képviselétével felmerült költség összegét a Kúria a kérelmekkel egyezően a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (5) bekezdése és 4/A. § (1) bekezdése alapján – áfával növelt összegben – állapította meg. Ennek viseléséről a megismételt eljárásban érdemi határozatot hozó bíróság dönt.

[42] A végzés ellen a felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

[43] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Alkalmazott jogszabályok és joggyakorlat

[44] 2016. évi CXXX. törvény 199. § (2) bekezdés, 342. §

A döntés elvi tartalma

[45] A rendelkezési elv, a kérelemhez kötöttség, illetve a túlterjeszkedés tilalmát sérti, ha a bíróság az anyagi jogi kifogást kiterjesztően értelmezve, az abban nem hivatkozott jogalapot elbírálva hozza meg az érdemi döntését. A jogalap meghatározásához nem elegendő, ha a jogállítás az ellenkérelem tartalmából kikövetkeztethető. Amennyiben a bíróság úgy ítéli meg, hogy az anyagi jogi kifogás hiányos vagy ellentmondó, annak tartalmát anyagi pervezetés során kell tisztáznia.

Budapest, 2025. február 19.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Farkas Antónia s.k. bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

S.K.

bíróági ügyintéző